

СПОРТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ МУСУЛЬМАНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Олена ШЕРЕМЕТ¹, Алі Абдулкарім Джасім АЛЬ-УБАЇДІ¹,
Антон ЛИТВИНЕЦЬ¹, Максим КАВЧАК², Іванна ЛИТВИНЕЦЬ¹¹Львівський державний університет фізичної культури,²Львівський національний університет імені Івана Франка

Анотація. У статті проаналізовано діяльність мусульманських організацій в контексті розвитку спорту в ісламських країнах. Метою є висвітлення особливостей спортивної діяльності мусульманських організацій. Проаналізовано та узагальнено значну кількість іноземних джерел та сайтів спортивних організацій із зазначеної проблематики. Виявлено, що Організація ісламського співробітництва посприяла розвитку спорту мусульман, а також формуванню інших організацій. Висвітлено окремі ігри для мусульман, зокрема Панарабські ігри, Ігри ісламської солідарності, Жіночі ісламські ігри. Установлено, що розвиток жіночого спорту в мусульманських країнах визначається релігійними догмами, обмежуючи участь жінок у певних видах спорту. Охарактеризовано символіку мусульманських спортивних організацій, яка подібна до олімпійської та відображає півмісяць, що є символом ісламу.

Ключові слова: мусульманські організації, ісламські ігри, жіночий спорт, символіка змагань.

СПОРТИВНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ
МУСУЛЬМАНСКИХ ОРГАНИЗАЦИЙЕлена ШЕРЕМЕТ¹,
Али Абдулкарим Джасим АЛЬ-УБАИДИ¹,
Антон ЛИТВИНЕЦЬ¹, Максим КАВЧАК²,
Иванна ЛИТВИНЕЦЬ¹¹Львовский государственный университет
физической культуры,²Львовский национальный университет
имени Ивана Франко

Аннотация. В статье проанализировано деятельность мусульманских организаций в контексте развития спорта в исламских странах. Целью является освещение особенностей спортивной деятельности мусульманских организаций. Проанализировано и обобщено значительное количество иностранных источников и сайтов спортивных организаций по указанной проблематике. Выведено, что Организация исламского сотрудничества способствовала развитию спорта мусульман, а также формированию других организаций. Освещены отдельные игры для мусульман, в частности Панарабские игры, Игры исламской солидарности, Женские исламские игры. Установлено, что развитие женского спорта в мусульманских странах определяют религиозные догмы, которые ограничивают их участие в определенных видах спорта. Охарактеризована символика мусульманских спортивных организаций, которая близка к олимпийской и отражает полумесяц, который является символом ислама.

Ключевые слова: мусульманские организации, исламские игры, женский спорт, символика соревнований.

SPORTING ACTIVITIES
OF MUSLIM ORGANIZATIONSElena SHEREMET¹,
Ali Jasim Abdulkarim Al-UBAIDI¹,
Anton LYTVYNETS¹, Maxym KAVCHAK²,
Ivanna LYTVYNETS¹¹Lviv State University of Physical Culture,
²Ivan Franko National University of Lviv

Abstract. This article analyzes the activities of muslim organizations in the context of sports in Islamic countries. The aim is to highlight the features of sports activities of muslim organizations. Analyzed and summarized a large number of foreign sources and sites of sports organizations mentioned problems. We found that the Organization of islamic cooperation has contributed to the development of sport Muslims, and the formation of other organizations. Coverage of certain games to muslims, including: Pan-Arab games, Games Islamic solidarity, Women's Islamic games. It was established that the development of women's sports in Muslim countries experiencing religious dogma that limits women's participation in certain sports. The characteristic symbols of muslim sports organizations, which is close to the olympic and displays crescent, which is the symbol of Islam.

Keywords: muslim organizations, islamic games, women's sports, symbols of the competition.

Постановка проблеми. У структурі спортивних змагань, що відбуваються під патронатом Міжнародного олімпійського комітету, окремо виділяють змагання за релігійною приналежністю (В. Н. Платонов, 2002). Найбільшими серед них визначають Маккабіади (ігри євреїв), Ігри Міжнародної спортивної федерації католицьких шкіл та Ісламабади (ігри мусульман).

Упродовж XX століття представники мусульманських країн брали участь у багатьох міжнародних змаганнях різного рівня, зокрема й Олімпійських іграх, де досягли певних успіхів. Проте порівняно з іншими релігіями, зокрема християнством, успіхи мусульманських держав є дещо нижчими. Певний вплив на становлення та розвиток спорту в мусульманському світі мало проведення Панарабських ігор, які беруть свій початок від 1953 року за сприяння “Мусульманського братства”, “Асоціації молодих християн” та інших релігійних організацій. Головною метою цих організацій було об’єднання між собою учасників “Ліги арабських держав” за допомогою спортивних заходів [3].

Останніми десятиліттями низка ісламських організацій почали проводити окремі ігри для мусульман, що є офіційно визнаними та мають свою символіку й атрибутику. До них належать Ігри Ісламської солідарності, які проводяться, як заохочення співробітництва між мусульманськими державами. Результатом цього стало проведення Ісламських ігор 1980 року, а також Жіночих ісламських ігор, що відбуваються під патронатом Міжнародного олімпійського комітету від 1993 року і дають можливість жінкам брати участь у спортивних заходах на рівні із чоловіками.

Аналіз останніх публікацій та досліджень. Зазначена вище проблематика в роботах фахівців із фізичного виховання та спорту (Л. Кун, 1982; В. Н. Платонов, 2002 та ін.) висвітлюється недостатньо. У дослідженнях лише фрагментарно є згадки про ісламські змагання, що не дає можливості цілісно простежити сучасний стан розвитку спорту в мусульманських країнах. Звертаючи увагу на іноземні джерела, доводиться стверджувати про значний поступ наукових розробок у цьому напрямі і багатьох дослідників (Д. Ловтон, 1992; Ю. Накамура, 2002; К. Вальсет, 2002; К. Фастінг, 2002; Г. Фістер, 2003; І.П. Генрі, 2003; М. Аль-Таукі, 2003; К. Мур, 2004; А. Хуббард, 2005; М. Амара, 2003, 2008 та ін.), які розглядають мусульманські спортивні організації, особливості організації ісламських спортивних змагань, специфіку функціонування жіночого спорту в мусульман тощо. У зв’язку із цим, постала об’єктивна необхідність вивчення згаданої теми, оскільки вона майже не досліджена на теренах України, що й зумовлює актуальність нашої роботи.

Мета дослідження: висвітлити особливості спортивної діяльності мусульманських організацій.

Завдання дослідження:

1. Виявити процес становлення та функціонування спорту мусульман.
2. Узагальнити дані про ісламські спортивні змагання та хронологію їх проведення.
3. Охарактеризувати особливості функціонування жіночого спорту в мусульман.
4. Проаналізувати символіку ісламських змагань.

Методи та організація дослідження. Для досягнення поставленої мети та вирішення дослідницьких завдань було використано взаємодоповнювальні **методи**: теоретичний аналіз та узагальнення літератури; теоретична інтерпретація; аналіз документів; історичні методи.

У процесі дослідження було опрацьовано вітчизняні та іноземні літературні джерела з фондів наукової бібліотеки Львівського державного університету фізичної культури, а також матеріали з цієї проблеми із ресурсу всесвітньої інформаційної мережі.

Результати досліджень та їх обговорення. Іслам виник і сформувався у V ст. н.е. на території Аравійського півострова. Він є однією із найбільших та наймолодших релігій світу. Спорт у мусульманських країнах має свої особливості та розвивається згідно з дотриманням правил релігії. Іслам дозволяє все, що є чистим і корисним для людини. Він закликає мусульман бути сильними й розумними та використовувати для цього всі засоби. Іслам не заперечує сильне тіло, набуте завдяки спортивним тренуванням. У хадисі сказано: “Сильний віруючий кращий і більш любий Аллаху, ніж слабкий віруючий”.

Яким би із дозволених видів спорту не займалися мусульмани, вони повинні бути одягнені належним чином, не користуватися прозорим та облягаючим одягом. Потрібно обирати вид спорту, що найбільш відповідає таким критеріям: сила, спритність, безпека для тіла та моралі, дозволені з погляду Шаріату. Іслам підкреслює важливість духовного й морального навчання, яке має супроводжувати фізичну підготовку для бажаного результату.

У пам’ятці мусульманам, які займаються спортом, зазначено:

- заняття мусульманина спортом не повинні призводити до нехтування релігійними та іншими обов'язками;
- мусульманинові під час занять спортом заборонено будь-яким чином шкодити оточенню;
- фанатизм на підтримку команди не має ніякого стосунку до ісламу, оскільки це суперечить ісламським вченням, які закликають до єдності й любові;
- при заняттях спортом заборонено лягтися, обмовляти або неналежно себе поводити;
- іслам забороняє матчі або ігри за участю обох статей, що прокладає дорогу до спокуси та гріха;
- іслам забороняє всі ігри та спортивні змагання, які розбещують мораль.

Спорт в ісламських країнах почав активно розвиватися останніми десятиліттями, проте спроби зародження національних змагань та участь поодиноких мусульманських спортсменів на Іграх Олімпіад чи інших міжнародних змаганнях можемо спостерігати досить давно. Активну підтримку в популяризації спорту серед мусульман відіграла низка міжурядових та спортивних організацій [1].

Організація ісламського співробітництва (Organization of islamic cooperation – OIC) є другою за величиною міжурядовою організацією після ООН, заснованою 25 вересня 1869 року (до 2011 року функціонувала як Організація ісламської конференції). Організація нараховує 57 країн-членів, штаб-квартира знаходиться в Саудівській Аравії (Джидда). Керівними органами є Ісламський саміт, Рада міністрів закордонних справ, Генеральний секретаріат. Організація в країнах мусульманського світу є однією з найвпливовіших і масштабніших, оскільки займається різними напрямками суспільного життя: політикою, економікою, а також розвитком спорту та популяризацією національних змагань. Саме Організація ісламського співробітництва сприяла проведенню перших Ісламських ігор 1980 року та становленню їх як міжнародних змагань. Ця організація допомагає в проведенні Ігор ісламської солідарності, які беруть початок від 2005 року. Також Організація ісламського співробітництва розробляє стратегії розвитку та становлення спортивних заходів різного рівня, допомагає діяльності спортивних організацій [2].

Спортивну федерацію ісламської солідарності (Islamic solidarity sport federation – ISSF) засновано 6 травня 1985 року. Президентом є принц Наваф Файзал бін Абдул Азіз.

Основні завдання діяльності організації:

1. Зміцнення ісламської солідарності серед молоді в державах-членах організації та сприяння ісламській ідентичності в галузі спорту.
2. Співпраця із міжнародним та континентальними спортивними установами й організаціями.
3. Організація співробітництва між державами з питань спорту.
4. Збереження спортивних та олімпійських принципів.
5. Заохочення спортивного духу, принципів чесної гри та ненасильницької поведінки у спортивних заходах.
6. Боротьба із допінгом.
7. Підтримка миру і спорту у світі.
8. Популяризація спортивної культури та туризму.
9. Залучення жінок до спорту згідно із позицією ісламу.

Основною діяльністю федерації є організація Ігор ісламської солідарності, поштовхом для яких стали Ісламські ігри 1980 року.

Жіночу федерацію ісламського спорту (Islamic federation of women's sport – IFWS) засновано 21 жовтня 1991 року. Президентом організації є Фаезе Хашемі.

Основною діяльністю є проведення Жіночих ісламських ігор від 1993 р. Представниками ЗМІ, тренерами, учасниками можуть бути лише жінки у спеціальному одязі (чадрі). Змагання проводять під патронатом Міжнародного олімпійського комітету на закритих та відкритих майданчиках. Під час Жіночих ісламських ігор культивується близько 20 видів спорту.

Основні завдання Жіночої федерації ісламського спорту:

1. Створення умов для занять спортом та рухової активності жінок.
2. Проведення різноманітних спортивних заходів для жінок.
3. Розробка спеціального одягу для занять спортом.
4. Пропагування популярних видів спорту.

Завдяки діяльності цієї організації, участь у змаганнях змогла взяти велика кількість представниць не лише мусульманських країн. Також розпочався активний розвиток та пропагування жіночого спорту, створення різноманітних спортивних організацій, спортивних заходів із залученням жінок. Жіноча федерація ісламського спорту здійснювала активну діяльність щодо створення спортивного одягу для мусульманок. У 2010 році організація припинила своє існування через фінансові проблеми. Останні Жіночі ісламські ігри (2009–2010 рр.) було скасовано.

Жіноча організація спорту і фітнесу Малайзії (Women's sport and fitness foundation Malaysia – WSFFM) – це перша неурядова організація в Малайзії, яка є членом Національної ради жіночих організацій. Жіноча організація спорту і фітнесу Малайзії активно розвивається, про що свідчить її чисельність, яка щороку зростає. Окрім того організація проводить широкий спектр проектів для жінок, починаючи від спорту для всіх до фітнесу і спорту високих досягнень, розробляє різноманітні стратегії із залучення жінок, їхньої співпраці та активної участі. У 2005 році спільно з Міністерством молоді, Національною радою спорту і Національною спортивною асоціацією було організовано перші Національні жіночі ігри. В іграх було представлено 9 видів спорту: легка атлетика, водні види спорту, бадмінтон, боулінг, футбол, гімнастика, хокей, сквош і нетбол. Загалом взяли участь 3000 спортсменок із 15 штатів Малайзії. Ігри стали платформою для розвитку перспективних спортсменок. Вони відіграють величезну роль у процесі гендерної рівності та соціалізації мусульманських жінок [5, 8].

Водночас організація проводить семінари на теми здорового способу життя для молодих жінок, щорічні конференції з аеробіки та національні змагання з аерофіту (аеробіки та фітнесу). 2006 року організація провела серію проектів для популяризації різних видів спорту і фітнесу, а також розширення прав і можливостей для жінок.

Мусульманська спортивна асоціація (Muslim sport association – MSA) є благодійною організацією для розвитку молоді та спорту, яка стала провідною на початку XXI ст. Створена 1994 р. в Манчестері (Великобританія), вона здійснює свою діяльність за допомогою спортивних та розважальних програм. Основними напрямками діяльності є освіта, здоров'я, фітнес та спорт. Мусульманська спортивна асоціація є незалежною організацією та функціонує серед людей незважаючи на расу, релігію або стать. Усі її заходи є відкритими для мусульман та представників інших віросповідань, що сприяє інтеграції співтовариства в цілому. Вона діє за межами мусульманських країн, проте має значний вплив серед мусульман, що проживають в Англії; допомагає молоді розвиватися та брати активну участь у суспільному житті [6].

Мусульманську асоціацію молодих жінок (Young muslim women's association – YMWA) засновано 16 вересня 2001 року. Метою діяльності є об'єднати молодих жінок у суспільстві для забезпечення підтримки фізичного й розумового розвитку.

Основні форми діяльності:

- щорічні табори для жінок;
- захід “Спортивна весняна ліга” (десятитижневі програми з навчання гри у футбол та бадмінтон);
- тренерські семінари з футболу.

Мусульманська асоціація молодих жінок функціонує в таких напрямках: соціальний, освітній, релігійний, а також спортивний. Організація культивує розвиток вітрильного спорту, скелелазіння та стрільби з лука; проводить семінари, завдяки яким жінки можуть спробувати себе в ролі тренера. Щорічні жіночі табори допомагають жінкам-мусульманкам збільшити коло друзів, а головне – взяти участь у багатьох спортивних заходах.

Жіночу мусульманську організацію спорту Великої Британії (Muslim women's sport foundation United Kingdom – MWSFUK) засновано 2001 року для підтримки мусульманських

жінок Англії, що представляли збірну команду країни на Жіночих ісламських іграх 2005 року. Це були 3-ті Жіночі ісламські ігри, які проводилися в Тегерані.

Основною метою організації є залучення якомога більшої кількості жінок через спорт, навчаючи, організовуючи й підтримуючи команди, що представляють збірну Великої Британії в різних національних та міжнародних турнірах. Жіноча мусульманська організація спорту Великої Британії активно підтримує та розвиває такі види спорту: футзал, баскетбол, бадмінтон та інші. Вона забезпечує можливості в тренуванні, освіті, навчанні, що стають корисними для жінок, які можуть зробити позитивний внесок у розвиток суспільства. Жіноча мусульманська організація спорту Великої Британії популяризує спорт серед жінок.

Британська мусульманська жіноча команда з футзалу представляла Британію на Жіночих ісламських іграх, а також брала участь у національних спортивних змаганнях. На іграх також були присутні команди Іраку, Ірану, Туркменістану і Вірменії, проте спостерігачі оцінили високий стандарт підготовки команди, а також відзначили їхній професіоналізм [7, 9].

Ця організація є однією із тих, що активно підтримують розвиток спорту та залучення жінок-мусульманок за межами мусульманських країн, створюють умови для тренувань та відстоюють роль жінки-мусульманки у спорті. Завдяки діяльності цих організацій, почали проводитися окремі змагання для мусульман. Одними із найдавніших є Панарабські ігри (табл. 1).

Таблиця 1

Хронологія проведення Панарабських ігор

Рік	Ігри	Місто	Кількість			Переможець медального заліку
			країн	учасників	видів спорту	
1953	I	Александрія	9	650	10	Єгипет
1957	II	Бейрут	10	914	12	Ліван
1961	III	Касабланка	9	1127	11	ОАЕ
1965	IV	Каїр	14	1500	13	ОАЕ
1976	V	Дамаск	11	2174	18	Сирія
1985	VI	Рабат	17	3442	18	Марокко
1992	VII	Дамаск	19	2611	14	Сирія
1997	VIII	Бейрут	18	3253	22	Єгипет
1999	IX	Амман	21	5504	26	Єгипет
2004	X	Алжир	22	5525	32	Алжир
2007	XI	Каїр	22	6000	32	Єгипет
2011	XII	Доха	21	6000	33	Єгипет
2015	XIII	Бейрут	–	–	–	–

Виникненню Панарабських ігор передувала зміна політичного устрою, боротьба за національну незалежність та єдність країн мусульманського світу. Засновником цих ігор став Абдул Рахман Хасан Аззам, перший генеральний секретар Ліги арабських країн (1945–1952 рр.). 1947 року він висунув меморандум до Ліги, виступаючи про створення перших комплексних спортивних турнірів, які б об'єднали арабські країни [10].

Основною метою ігор було залучення молоді до щорічних спортивних заходів, які базувалися на соціальних та духовних платформах. Проте цей турнір не отримав підтримки й офіційно проводився лише 1953 року за допомогою Ахмеда Ель Демердаша Туні, який був членом МОК. Завдяки йому Ліга арабських країн визнала, що Панарабські ігри стануть невід'ємною частиною арабської самобутності. Значну роль відіграла перша релігійно-спортивна організація “Мусульманське братство”. Ця організація допомагала у проведенні Панарабських ігор в Александрії (1953 р.), Бейруті (1957 р.), Касабланці (1961 р.), Дамаску (1965 р.). Згодом, через виключно політичний характер, діяльність організації не мала значного впливу. Для ігор характерним був яскраво виражений націоналістичний характер, адже вклю-

чалися спочатку народні ігри, а відтак сучасні види спорту. У перших іграх у Єгипті змагалися вісім арабських країн та Індонезія. Жінки уперше взяли участь у змаганнях лише 1985 р.

Ігри 2011 року відкривав прем'єр-міністр Катару Хамад Бін Халіфа Ал Тані. Церемонія проходила на міжнародному стадіоні Халіфа. Основною організацією, що допомагає та відповідає за проведення Панарабських ігор сучасності є Об'єднання арабських національних олімпійських комітетів. Серед титулованих спортсменів, які успішно виступають на міжнародній арені та Панарабських іграх, є Яміле Алдама, яка ставала призеркою та переможницею багатьох міжнародних змагань. На Іграх XXVII Олімпіади в Сідней 2000 року була четвертою, а на Іграх XXVIII Олімпіади та Іграх XXX Олімпіади в Лондоні 2012 року – п'ятою. Ще однією титулованою представницею є Нахіда Тохамі, яка перемагала на Панарабських іграх та була дворазовою учасницею Ігор XXVIII та XXIX Олімпіад в Афінах 2004 року і Пекіні 2008 року.

До програми Панарабських ігор належать такі види спорту: легка атлетика, бадмінтон, баскетбол, бодібілдинг, бокс, боулінг, бридж, перегони на верблюдах, шахи, велоспорт, дайвінг, фехтування, футбол, гольф, гімнастика, гандбол, дзюдо, кінний спорт, карате, кік-боксинг, сучасне п'ятиборство, стрільба, вітрильний спорт, веслування на байдарках, сквош, плавання, настільний теніс, тхеквандо, великий теніс, волейбол, водне поло, боротьба, важка атлетика, голбол та інші (табл. 2).

Другими за величиною й популярністю для мусульман є Ігри ісламської солідарності. Це комплексні змагання, що об'єднують 54 ісламські країни чотирьох континентів. Поштовхом для проведення стали Ісламські ігри 1980 року, які були першою спробою об'єднання мусульман. Ігри проводилися в Ізмірі (Туреччина) та зібрали на змаганнях 700 атлетів із 9 країн.

Ігри ісламської солідарності проводяться раз на 4 роки за сприяння Організації ісламського співробітництва (табл. 3). На змаганнях представлено країни з чотирьох континентів, зокрема Азії, Африки, Європи та Північної Америки [22].

Перші ігри були проведені 9–19 квітня 2005 року в Саудівській Аравії. Другі ігри, що мали відбутися 2009 року, спочатку були перенесені на 2010 рік, а згодом скасовані через політичну нестабільність.

Ігри 2005 року проводилися в чотирьох містах: Мечці, Медині, Джедді та Таїфі. Основною спортивною спорудою був стадіон короля Абдула Азіза, який відкривав ці ігри [12, 13]. До програми Ігор ісламської солідарності цього року увійшло 13 видів спорту: баскетбол, волейбол, великий теніс, важка атлетика, водні види спорту, гандбол, карате, кінний спорт, легка атлетика, настільний теніс, тхеквандо, фехтування, футбол. Також на змаганнях було два демонстраційні види спорту: міні-футбол та голбол (паралімпійський вид спорту). Лідерами медального заліку з-поміж 32 країн, які здобули медалі на іграх, стали Саудівська Аравія (60 нагород), Єгипет (42), Іран (30), Казахстан (27), Алжир (26), Ірак (25), Марокко (18), Малайзія (16), Азербайджан (15).

2013 року на III Іграх ісламської солідарності країни-переможці медального заліку дещо змінилися, зокрема Індонезія, яка на попередніх іграх виборола 4 нагороди й посіла 18 місце, цього разу перемогла. Окрім того, суттєво збільшилася кількість медалей, які здобували країни (табл. 4).

На III Іграх ісламської солідарності відзначилися спортсмени збірної Азербайджану: Рафаель Агаєв та Шахін Атамов, що є неодноразовими чемпіонами та призерами чемпіонатів світу, Європи, Всесвітніх ігор із неолімпійських видів спорту та Всесвітніх ігор бойових мистецтв. Переможницею в стрибках у висоту стала легкоатлетка з Туреччини Бурчу Яксель, яка є призеркою чемпіонатів Європи, учасницею Ігор Олімпіад, переможницею Середземноморських ігор 2013 року. У карате найкращою була Махса Афсанех з Ірану, яка виборола 6 медалей, три з яких – золоті.

Змагання проходили від 14 вересня до 1 жовтня в місті Палембанг (Індонезія) (табл. 5). Порівняно з попередніми, ігри були краще організованими. Спортивні заходи відбувалися на 12-х спортивних спорудах як закритих, так і відкритих, також були комбіновані споруди, що

передбачало проведення одночасно двох видів спорту. Відкриття змагань проходило на стадіоні Гелора Срівіджая, що приймав Південно-Східні Азійські ігри 2011 року. Відкривав ігри президент Індонезії Сусліо Бамбанг Ядхойоно.

Таблиця 2

Програма проведення Панарабських ігор 2011 року

Види спорту	Дні проведення змагань (грудень)																						
	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23					
Стрільба з лука							+	+	+	+													
Легка атлетика										+	+	+		+	+								
Баскетбол		+	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
Пляжний волейбол					+	+	+	+	+	+	+												
Бодібілдинг					+																		
Боулінг						+	+	+	+	+													
Бокс									+	+	+	+		+	+	+							
Шахи					+	+	+	+	+	+	+	+		+	+	+	+						
Більярд							+	+	+	+	+				+	+	+	+					
Велоспорт															+	+	+	+	+				
Кінний спорт											+	+	+	+			+	+	+	+	+	+	+
Фехтування															+	+	+	+	+	+	+	+	+
Футбол					+	+			+	+		+	+		+		+			+		+	+
Голбол											+	+	+	+	+		+	+					
Гольф											+	+	+	+									
Спортивна гімнастика					+	+	+	+	+														
Стрибки на батуті																+	+						
Гандбол						+	+	+	+	+	+	+	+	+			+			+			
Дзюдо					+	+	+																
Карате																+	+	+					
Паралімпійська легка атлетика																				+	+		
Вітрильний спорт												+	+	+	+		+	+					
Стрільба з гвинтівки					+	+	+	+	+	+	+	+				+	+				+	+	+
Сквош										+	+	+	+										
Плавання													+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Настільний теніс					+	+	+	+	+	+	+												
Тхеквандо												+	+	+	+								
Великий теніс	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+											
Волейбол					+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+					+	+		
Важка атлетика											+	+	+	+	+								
Боротьба													+	+					+	+			

Таблиця 3

Хронологія проведення Ігор ісламської солідарності

Рік	Ігри	Країна	Місто	Кількість	
				країн	учасників
2005	I	Саудівська Аравія	Мекка, Медіна, Джедда, Таїф	55	6000
2009, 2010	II	Іран	Тегеран	скасовано	
2013	III	Індонезія	Палембанг	44	1769
2017	IV	Азербайджан	Баку	–	

Таблиця 4

Медальний залік III Ігор ісламської солідарності 2013 року

Місце	Країна	Золото	Срібло	Бронза	Усього
1	Індонезія	29	26	23	78
2	Єгипет	24	23	26	73
3	Туреччина	20	24	38	82
4	Малайзія	17	13	22	52
5	Іран	16	14	10	40
6	Марокко	9	13	12	34
7	Азербайджан	6	9	9	24
8	Саудівська Аравія	6	3	4	13
9	Алжир	5	5	6	16
10	Камерун	3	2	5	10
11	Сирія	2	1	2	5

Таблиця 5

Програма змагань Ігор ісламської солідарності 2013 року

№ з/п	Види спорту	Дні проведення змагань (вересень, жовтень)																	
		14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	01
1	Легка атлетика												+	+	+	+	+		
2	Водні види спорту												+	+	+	+	+	+	
3	Стрільба												+	+	+	+	+	+	
4	Бадмінтон											+	+	+	+	+	+	+	
5	Баскетбол		+	+	+	+	+	+	+										
6	Футбол					+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		
7	Карате											+	+	+	+				
8	Тхеквандо																+	+	+
9	Теніс												+	+	+	+	+	+	
10	Волейбол											+	+	+	+	+	+	+	
11	Пляжний волейбол												+	+	+	+	+		
12	Важка атлетика												+	+	+	+	+	+	
13	Ушу																+	+	+

Від 1993 року в іранській столиці кожні чотири роки проводилися Жіночі ісламські ігри (табл. 6). Ідея проведення жіночих ігор належить популярній особистості в Ірані Фаезе Шахемі, яка була донькою колишнього президента республіки. Лише жінки мали право бути на усіх змаганнях, церемоніях нагородження, відкриття та закриття ігор. Оператори, представники преси були також виключно особами жіночої статі [11, 14].

Таблиця 6

Хронологія проведення Жіночих ісламських ігор

Рік	Ігри	Місто	Кількість			Переможець медального заліку
			країн	учасників	видів спорту	
1993	I	Тегеран	10	407	7	Киргизстан
1997	II	Тегеран	24	748	12	Іран
2001	III	Тегеран	23	795	15	Іран
2005	IV	Тегеран	44	1316	18	Іран
2009, 2010	V	Тегеран	скасовано			

Жіночі ісламські ігри тривали 7 днів та містили такі види спорту: стрільба з лука, гімнастика, дзюдо, волейбол, баскетбол, гольф, карате, сквош, теніс, настільний теніс, плавання, гандбол, бадмінтон, стрільба, міні-футбол, тхеквандо, легка атлетика. Порівняно з іншими змаганнями для мусульманок, правила проведення істотно змінилися [15, 16, 17].

Серед лідерів медального заліку на перших, других і третіх Жіночих ісламських іграх були Іран, Казахстан, Індонезія, Киргизстан, Сирія, Азербайджан, Туркменістан, Таджикистан та Пакистан.

2005 року до участі в IV Жіночих ісламських іграх допустили спортсменок із немусульманських країн, зокрема: Росії, Боснії і Герцеговини, Південної Кореї, Вірменії, Великої Британії та ін. (табл. 7). Переможці в підсумковому медальному заліку на іграх суттєво змінилися, зокрема Сенегал, який жодного разу не входив у десятку кращих країн, посів 2-ге місце. Водночас дебютанти змагань: Вірменія, Південна Корея, Росія, Боснія і Герцеговина – стали одними із лідерів.

Таблиця 7

Медальний залік Жіночих ісламських ігор 2005 року

Місце	Країна	Золото	Срібло	Бронза	Усього
1	Іран	31	39	32	102
2	Сенегал	9	5	8	22
3	Казахстан	6	6	5	17
4	Малайзія	5	7	7	19
5	Індонезія	5	7	6	18
6	Пакистан	5	6	8	19
7	Вірменія	4	2	2	8
8	Південна Корея	4	2	1	7
9	Боснія і Герцеговина	3	2	4	9
10	Росія	3	1	0	4
11	Азербайджан	3	0	3	6
12	Сирія	2	4	14	20
13	Йорданія	2	2	3	7
14	Судан	2	2	0	4
15	Таджикистан	2	1	5	8
16	Ліван	1	2	1	4
17	Ірак	1	1	4	6
18	Бруней	1	1	2	4
19	Грузія	1	0	2	3
20	Катар	0	0	2	2
20	Кувейт	0	0	2	2
22	Афганістан	0	0	1	1
22	Великобританія	0	0	1	1
Усього		90	90	113	293

Більшість ісламських країн відмовляються делегувати своїх спортсменок на міжнародні змагання, тому Жіночі ісламські ігри є хорошим шансом проявити себе. Деякі види змагань є відкритими для глядачів. Наприклад, для верхової їзди був розроблений спеціальний одяг, який закриває тіло і не суперечить релігійним переконанням [18, 19, 20, 21]. Щодо участі жінок у спорті, то до цього часу існують дебати. 1996 року в Ірані громадські активісти, що виступали проти участі жінок у велоспорті, накинулися на жінок та чоловіків у спортивному комплексі “Чігар”.

Основні положення змагань:

1. Не дозволяти мусульманським жінкам змагатися без захисного одягу та головних уборів відповідно до норм ісламу.
2. Надихати мусульманських жінок для досягнення конкурентоспроможності на регіональному, континентальному рівнях, а також на Іграх Олімпіад.
3. Жіночі ісламські ігри є міжнародною подією. Записи виступів спортсменок повинні фіксуватися та зберігатися.

Основною проблемою розвитку спорту мусульман є те, що через релігійні канони вони не можуть брати участь у всіх видах спорту, оскільки в деяких із них (легкій атлетиці, пляжному волейболі, плаванні) є відкритими певні ділянки тіла. Тому більшість змагань не проходять спокійно через дискусії щодо жіночого спортивного одягу.

Питання одягу є досить важливим для спортивної діяльності жінок, адже значний період часу на спортивній арені як на Іграх Олімпіад, так і міжнародних змаганнях вони брали участь лише у стрільбі. Використання такого одягу можемо побачити в легкій атлетиці, плаванні, футболі та інших видах спорту. Хоча питання його розробки є актуальним у розвитку жіночого спорту, проте в багатьох сучасних мусульманських країнах спортсменки виступають в одязі, який затверджений міжнародними правилами змагань, хоча й не відповідає релігійним правилам ісламу.

Сьогодні спортсменки змагаються у так званому спортивному бікіні, що є встановленим та визнаним міжнародними правилами змагань. У деяких мусульманських країнах існує спеціальний спортивний одяг – бурджин (прикриває все тіло, залишаючи відкритими лише обличчя, кисті й ступні), який повністю відповідає мусульманській культурі та релігії. Тому кожна жінка-мусульманка може без перешкод брати участь у спортивному житті і на рівних змагатися з іншими спортсменками.

Такі види спорту, як плавання, спортивна й художня гімнастика мусульманським жінкам заборонені, адже видно частини тіла, що сприяють пробудженню пристрастей, за якими йде падіння моралі. Заборонено також синхронне плавання, оскільки вважається, що немає жодної користі в тому, що оголені жінки демонструють шоу мільйонам глядачів. Іслам не бачить потреби в цих змаганнях, оскільки вони не відповідають принципам Шаріату. Також не дозволяється боротьба між дівчатами або між чоловіком та жінкою. Проте уже в багатьох містах проводяться жіночі змагання, змінюється ставлення до заборонених видів спорту у різних мусульманських країнах, зокрема, гімнастикою займаються із використанням спеціального одягу та з чітким дотриманням правил релігії. Сьогодні спортивна гімнастика входить до програми Панамериканських ігор, а також була на Жіночих ісламських іграх, що є закритими для громадськості.

До дозволених занять належать автоспорт, бадмінтон, баскетбол, волейбол, веслування, важка атлетика, гирьовий спорт, гандбол, гольф, кінний спорт, плавання, теніс, футбол тощо. До видів спорту, які сприяють гармонійному розвитку, належать акробатика, заняття на перекладині, брусах, кільцях. Більшість видів спорту в ісламі є дозволеними. Щодо таких видів спорту, як карате, кунг-фу, то їх прийоми можна вивчати дівчатам для самозахисту при умові, що тіло буде прикритим [4].

Поряд з іншими жіночими видами спорту в ісламських країнах розвивається міні-футбол. За свої зусилля щодо скасування заборони хіджабу у футболі, наймолодший віцепрезидент ФІФА принц Алі бін Аль-Хуссейн удостоївся нагороди. Принца Алі було обрано на пост у Міжнародній федерації футбольних асоціацій у січні 2011 року та відзначено спеціальною премією за досягнення та внесок у розвиток жіночого спорту в мусульманських країнах. За короткий період перебування на керівній посаді у ФІФА він зумів розгорнути кампанію щодо пом'якшення правил використання хіджабу.

На засіданні в Бегшоті (Англія) принцові Алі бін Аль-Хуссейну вдалося переконати правління в необхідності скасувати заборону. Тепер це рішення чекає остаточного затвердження. Він також заснував проект із розвитку футболу в Азії, який допомагає футбольним асоціаціям в азіатських країнах і сприяє, передусім, поширенню футболу як масового, молодіжного та жіночого спорту. У результаті його допомоги в розвитку жіночої команди з футболу Йорданії, її рейтинги різко зросли.

Від імені принца Алі нагороду Мусульманського жіночого спортивного фонду (Muslim world sport foundation) отримали півзахисник національної жіночої команди Ємену Стефані Аль-Набер та воротар Ріма Рамунія.

Жіночі змагання з важкої атлетики увійшли до олімпійської програми ще 2000 року в Сіднеї. Однак, й досі не у всіх національних збірних командах присутні представники жіночої статі. Тривалий час соціокультурні особливості Іраку не сприяли залученню жінок до важкої атлетики. Сьогодні ситуація змінилася. Незважаючи на консерватизм ісламу, проблем із підготовкою спортсменок не було. На тренуваннях для зручності дівчата знімали хіждаб, а потім знову одягали його.

Варто зазначити, що більшість спортивної символіки ісламських організацій, змагань тощо відображає півмісяць, що становить собою символ ісламу, а також символіку, схожу до олімпійської (рис. 8).

Рис. 8. Емблеми ісламських спортивних організацій і змагань:

- а) Об'єднання арабських національних олімпійських комітетів;
 б) Спортивна федерація ісламської солідарності; в) III Ігри ісламської солідарності

Емблема Об'єднання арабських національних олімпійських комітетів відображає олімпійську символіку, яка розміщена зверху (олімпійські кільця), символізуючи єдність усіх континентів. Посередині прапора є зелена карта арабських країн, а над нею назва організації на арабській та англійській мовах і дата створення організації. Усе це розміщено на білому тлі, символізуючи мир та дружбу.

Слід зазначити, що символіка організації та змагань, які відбуваються під патронатом Спортивної федерації ісламської солідарності, є схожими до олімпійської. Зокрема, на емблемі організації зображено півмісяць (символ ісламу), який розташований вгорі, а також переплетені між собою чотири кільця, які символізують єдність континентів (Європа, Африка, Азія, Америка).

Емблема III Ігор ісламської солідарності в Палембангу (Індонезія) подібна до олімпійської символіки, зокрема кольоровою гамою. Вона відображає незавершений контур переплетених між собою кілець, які символізують єдність континентів і держав. За формою трішки нагадує зірку, що символізує п'ять основних правил ісламу. Ця зірка складається із так званих півмісяців, які означають гармонію в єдності та характеризують світову культурну різноманітність, а також є символами ісламу.

Висновки:

1. Спорт у мусульманських країнах та за їхніми межами розвивають не лише спортивні, але й неурядові організації. Активний розвиток спорту мусульман не був би таким успішним без функціонування Організації ісламського співробітництва, що дало поштовх до формування інших організацій, які активно займаються не лише розвитком спорту, але й фітнесом та іншими формами рекреації.

2. У процесі становлення спорту в мусульманських країнах значну роль відіграли такі організації: Організація ісламського співробітництва, Спортивна федерація ісламської солідарності, Жіноча федерація ісламського спорту, Мусульманська спортивна асоціація та інші.

3. Останніми десятиліттями низка ісламських організацій почали проводити окремі ігри для мусульман, що є офіційно визнаними Міжнародним олімпійським комітетом, а саме: Панарабські ігри, Ігри ісламської солідарності, Жіночі ісламські ігри, які відбуваються з періодичністю один раз у чотири роки. У той самий час створюються спортивні клуби та проводяться різноманітні змагання.

4. У мусульманських країнах розвиток жіночого спорту визначається релігійними догмами, які не дають можливості жінкам на рівних із чоловіками займатися спортом. Згідно з релігією, роль жінки в політичному, суспільному та спортивному житті є дещо обмеженою, проте, завдяки жіночим спортивним організаціям, вони можуть відчувати себе повноцінними членами суспільства. Серед таких організацій варто відзначити Жіночу федерацію ісламського спорту, Мусульманську асоціацію молодих жінок, Жіночу організацію спорту і фітнесу Малайзії, Жіночу мусульманську організацію спорту Великої Британії.

5. Символіка мусульманських спортивних організацій і змагань є подібною до олімпійської за кільцями і кольоровою гамою, проте має своє значення згідно із нормами та філософією ісламської релігії. Невід'ємною складовою більшості мусульманських емблем є півмісяць – символ ісламу.

Перспективи подальших досліджень. Зважаючи на те, що іслам є однією з найбільших релігій світу, а спорт у мусульманських країнах практично не вивчений у сучасній історії фізичної культури в нашій країні, названа проблематика потребує подальшого дослідження. Насамперед з метою безпосереднього аналізу окремих змагань, гендерних проблем у спорті мусульманських жінок тощо.

Список літератури

1. Бег в чадре. В Иране открылись Олимпийские игры для женщин [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.portal-credo.ru/site/?act= monitor&id=6929>.
2. *Кахиби М.* Спорт в Исламе [Электронный ресурс] / Мухаммад аль-Кахиби // Ислам. – 2009. – № 21(01). – Режим доступа : <http://islamdag.ru/vse-ob-islame/1004>.
3. *Кун Л.* Всеобщая история физической культуры и спорта / Ласло Кун. – М. : Радуга, 1982. – 399 с.
4. *Платонов В. Н.* Энциклопедия олимпийского спорта / В. Н. Платонов. – К. : Олимпийская литература, 2002. – Т. 1. – 496 с.
5. *Bauer J. L.* Sexuality and the moral “construction” of women in an Islamic society / Bauer J. L. // *Anthropological Quarterly*. – 1985. – Vol. 58(3). – P. 120-9.
6. *Benn T.* Muslim women in Physical Education in Initial Training. *Sport / Benn T.* // *Education and Society*. – 1996. – Vol. 1. – P. 5–21.
7. *Berger G.* Giving young Emirati women a voice : Participatory action research on physical activity / Berger G., Peerson A. // *Health and Place*. – 2009. – Vol. 15. – P. 117–124.
8. *Daiman S.* Women in sport in Islam / Daiman S. // *Ichper-SD Journal*. – 1995. – Vol. 32 (1). – P. 18–21.
9. *Henry I.* “Sport Arab Nationalism and the Pan-Arab Games” / I. Henry, M. Amara, M. Altauqi // *International Review for the Sociology of Sport*. – 2003. – Vol. 38(3). – P. 295–310.
10. *Hubbard A.* “The Islamic Games: Love, Friendship and Humility” / Hubbard, A. // *The Independent*. – 2005. – April 10.
11. Islamic solidarity games: RIAU 2013 – 3rd Islamic solidarity games [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.riadailyphoto.com/2011/11/islamic-solidarity-games-riau-2013-3rd.html>.
12. *Lawton J.* The Islamic Games / John Lawton [Electronic resource]. – Access mode : <https://www.saudiaramcoworld.com/issue/188201/the.islamic.games.htm>.

13. *Moore K.* Muslim Women Athletes Move Ahead, But Don't Leave Faith Behind / Kathleen Moore // Physical Activity. – 2004.
14. Muslim sport association [Electronic resource]. – Access mode : <http://msatransform.com/msa/index.php/component/content/article/25-home-top-advert/6.4-muslim-sportassociation.htm>
15. Muslim Women's Sport Foundation [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.asianfootballnetwork.org.uk/case-studies/case-study.php?s=muslim-womens-sport-foundation>
16. Organization of the Islamic Cooperation [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.oic-oci.org/oicv2/home/?lan=en>.
17. *Pfister F.* "Women and Sport in Iran: Keeping Goal in the Hijab?" In Sport and Women: Social Issues in International Perspective // edited by I. Hartmann-Tews and G. Pfister. – London : Routledge, 2003. – P. 207–223.
18. *Schleifer Y.* In Turkey, women playing soccer vie for acceptance [Electronic resource]/ by Yigal Schleifer // New York Times. – 2009. – March 3. – Access mode : http://www.nytimes.com/2009/03/04/sports/soccer/04soccer.html?_r=4&scp=2&sq=turkey&st=cse&.
19. *Walsh K.* Islam's View on Physical Activity and Sport / Walsh K., and K. Fasting // International Review for the Sociology of Sport. – 2003. – Vol. 38(1). – P. 45–60.
20. *Walseth K.* Young Muslim Women and Sport : the Impact of Identity Work. / Walseth K. // Leisure Studies. – 2006. – Vol. 25. – P. 75–94.
21. Women's Sport and Fitness Foundation and Sporting Equals [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.sportscoachuk.org/sites/default/files/Muslim%20women%20in%20sport%20-%20WSFF%20&%20sporting%20equals.pdf>.
22. Women's Sport and Fitness Foundation Malaysia [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.wsffm.com>.
23. Women's Sports foundation [Electronic resource]// Muslim women in Sport-A Minority within a Minority. – 2007 – Access mode www.wsf.org.uk.
24. *Yuka N.* Beyond the hijab : female Muslims and physical activity / Yuka N. // Women in sport and physical activity Journal. – 2002. – Vol. 17. – P. 234–255.

Стаття надійшла до редколегії 25.04.2014

Прийнята до друку 20.05.2014

Підписана до друку 20.05.2014